

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФТЕХОСВІТИ
У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

МАТЕРІАЛИ
семінару заступників директорів ПТНЗ
з навчально-виробничої частини

27.08.2013р.

ЗМІСТ

1.	План проведення семінару заступників директора з навчально-виробничої частини	3-4
2.	План підготовки до проведення семінару	5-6
3.	Рекомендації учасників семінару	7-8
4.	Перелік документів, що вручаються заступникам директорів з навчальної роботи	9
5.	Пріоритетні напрямки змістової роботи ПТНЗ області в 2013-2014 навчальному році, що сформовані новими законодавчими та нормативними документами Василиненко В.М.	10-11
6.	Нові підходи в організації навчально-виробничого процесу з реалізації вимог ринку праці з забезпечення відповідними робітничими кадрами економіки регіону Безценна Т.М.	12-19
7.	Вимоги паспортизації навчально-виробничих приміщень та оформлення дієвих планів роботи кабінетів, майстерень, лабораторій Гришаєва О.В.	20-26
8.	Шляхи виконання завдань технічної творчості серед учнівської молоді Куницька І.В.	27-29
9.	Про результати та завдання керівників ПТНЗ з проведення конкурсів профмайстерності серед майстрів в/н та учнів ПТНЗ області Куницька І.В.	30-38
10.	Порядок здійснення моніторингу головних напрямків діяльності ПТНЗ та організації виробничої практики учнів в умовах виробництва за вимогами МОН України Корнієнко М.М.	39-42

ПЛАН
проведення семінару заступників директорів ПТНЗ
з навчально-виробничої частини
в режимі відеозв'язку

Тема: «Про впровадження вимог нових законодавчих та нормативних документів, що визначають стратегію дій з удосконалення навчально-виробничого процесу»

Дата проведення: 27 серпня 2013 року

Час проведення: 10.00

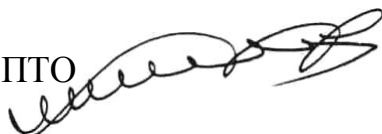
Місце проведення: НМЦ ПТО

(за адресою м. Дніпропетровськ, пр. Пушкіна, 36)

№ з/п	Виступи	Час	Виступаючі
1.	Вступне слово	10.00-10.05	Василиненко Віктор Михайлович, директор НМЦ ПТО
2.	Коментар пріоритетних напрямків змістової роботи ПТНЗ області в 2013-2014 навчальному році, що сформовані новими законодавчими та нормативними документами	10.05-10.15	Василиненко Віктор Михайлович, директор НМЦ ПТО
3.	Підсумки державної кваліфікаційної атестації у 2012-2013 навчальному році	10.15-10.25	Боднар Людмила Павлівна, головний спеціаліст департаменту освіти і науки облдержадміністрації
4.	Коментар нових підходів в організації навчально-виробничого процесу з реалізації вимог ринку праці з забезпечення відповідними робітничими кадрами економіки регіону	10.25 -10.35	Безценна Тетяна Михайлівна, методист НМЦ ПТО
5.	Коментар вимог паспортизації навчально-виробничих приміщень та оформлення дієвих планів роботи кабінетів, майстерень, лабораторій	10.35-10.45	Гришаєва Олена Вікторівна, методист НМЦ ПТО

6.	Про шляхи виконання завдань технічної творчості серед учнівської молоді	10.45- 10.50	Куницька Ірина Володимирівна, методист НМЦ ПТО
7.	Коментар результатів та завдань керівників ПТНЗ з проведення конкурсів профмайстерності серед майстрів виробничого навчання та учнів ПТНЗ області	10.50-10.55	Куницька Ірина Володимирівна, методист НМЦ ПТО
8.	Коментар порядку здійснення моніторингу головних напрямків діяльності ПТНЗ та організації виробничої практики учнів в умовах виробництва за вимогами МОН України	10.55-11.00	Корнієнко Микола Миколайович, заступник директора НМЦ ПТО
9.	Відповіді на запитання	11.00-11.05	
10.	Підведення підсумків	11.05-11.10	Василиненко Віктор Михайлович, директор НМЦ ПТО

Директор НМЦ ПТО

В.М.Василиненко

ПЛАН
підготовки до проведення секції заступників директорів ПТНЗ
з навчально-виробничої частини
у режимі відеозв'язку

1. Підготувати план проведення семінару заступників директорів з навчально-виробничої частини
Безценна Т.М.
до 19.08.13р.
2. Підготувати перелік документів, що вручаються учасникам заходу
Безценна Т.М.
до 19.08.13р.
3. Підготувати рекомендації учасників семінару заступників директорів ПТНЗ області з навчально-виробничої частини
Безценна Т.М.
до 19.08.13р.
4. Підготувати текст телефонограми про проведення семінару заступників директорів ПТНЗ області з навчально-виробничої частини
Безценна Т.М.
до 23.08.13р.
5. Направити в ПТНЗ текст телефонограми про запрошення заступників директорів на семінар у режимі відеозв'язку
Секретар НМЦ ПТО
до 23.08.13р.
6. Підготовка матеріалів для виступу на засіданні секції
Василиненко В.М., Корнієнко М.М.
Безценна Т.М., Куницька І.В., Гришаєва О.В.
до 19.08.13р.
7. Підготовка оргтехніки для проведення семінару у режимі відеозв'язку
Корнієнко М.М..
27.08.13р.
8. Реєстрація учасників заходу (on-line)
Корнієнко М.М..

27.08.13р.

9. Підготовка виступів та презентаційних матеріалів секції у електронному вигляді

Безценна Т.М.
до 23.08.13р.

10. Підготовка 3-х папок з матеріалами заходу (план підготовки, план проведення заходу, проект рекомендацій, перелік вручених документів)

Безценна Т.М.
до 22. 08.13р.

11. Проведення заходу у режимі відеозв'язку

Безценна Т.М.
27.08.13р.

12. Висвітлення заходу на веб-порталі, сайтах

Безценна Т.М.
До 28.08.13р.

Директор НМЦ ПТО
у Дніпропетровській області

В.М.Василиненко

Рекомендації учасників семінару заступників директорів ПТНЗ області з навчально-виробничої частини

Учасниками семінару заступників директорів ПТНЗ області з навчально-виробничої частини за участю представників Департаменту освіти і науки облдержадміністрації та методичної служби підведено підсумки роботи педагогічних колективів з організації навчально-виробничого процесу в 2012-2013 навчальному році.

Оцінкою діяльності педагогічних колективів ПТНЗ області стали результати державної кваліфікаційної атестації (далі - ДКА) та результати різних моніторингових досліджень (професійної адаптації випускників ПТНЗ на підприємствах, рівня соціального партнерства, підсумкових заходів (конкурсів фахової майстерності, оглядів тощо).

Встановлені ділові стосунки з Федерацією об'єднань роботодавців Дніпропетровщини, розширено спектр питань соціального партнерства з обласним центром зайнятості, сучасними підприємствами – носіями нових виробничих технологій.

В області ведеться цілеспрямована робота з розробки та впровадження державних стандартів професійно-технічної освіти у навчально-виробничий процес.

Робота методичної служби була спрямована на вивчення змісту навчально-виробничого процесу в ПТНЗ та надання адресної методичної допомоги з організації навчально-виробничого процесу в навчальних закладах шляхом проведення тижнів НМЦ ПТО в навчальних закладах, організації різних форм підвищення професійної майстерності педагогів: майстер-класи за галузевим принципом, Web-конференції, персональні консультування.

Учасники семінару окреслили проблемні питання в діяльності ПТНЗ:

- значна кількість випускників, які працевлаштувались самостійно;
- підготовка значної кількості професій неактуальних на ринку праці;
- зниження професійного рівня учнів, що засвідчили результати участі у Всеукраїнських конкурсах професійної майстерності.

Аналіз кадрового складу майстрів виробничого навчання у 2012-2013 навчальному році засвідчив про те, що в деяких ПТНЗ на посадах майстрів в/н працюють особи, які не відповідають фаховому рівні професії, за якою здійснюється підготовка, не всі педагоги своєчасно підвищили кваліфікацію та здійснили стажування в умовах виробництва.

Виходячи із зазначеного, учасники семінару рекомендують:

I. Керівникам ПТНЗ:

- 1) Забезпечити реалізацію новоприйнятих законодавчих та нормативних документів, які стосуються діяльності ПТНЗ.
- 2) Здійснювати професійну підготовку робітничих кадрів до потреб ринку праці та вимог роботодавців.
- 3) Упорядкувати питання паспортизації навчально-виробничих приміщень, організації планування роботи кабінетів, майстерень, лабораторій.

4) Стимулювати педагогічних працівників, які займаються розробкою підручників, навчальних посібників, входять у творчі групи з напрацювання державних стандартів професійно-технічної освіти.

5) Привести склад педагогів навчальних закладів у відповідність до вимог Положення про атестацію педагогічних працівників та вимог тарифікації.

6) Запровадити орієнтовні критеріїв оцінювання діяльності ПТНЗ згідно з наказом МОН України від 17.06.2013 року № 772.

7) Системно здійснювати моніторинг з питань якості освіти, професійної адаптації випускників ПТНЗ на виробництві.

8) Створити умови зацікавленості учнів у технічних розробленнях, раціоналізаторстві.

9) Залучати педагогів та учнів ПТНЗ області до участі у майстер-класах провідних фахівців відповідних галузей.

II. НМЦ ПТО :

1) Осучаснити форми проведення секційних засідань щодо підвищення професійного рівня педагогічних працівників через запровадженням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (проведення відеоконференцій, проведення моніторингу якості освіти в режимі On-line, тощо).

2) Запровадити вивчення та узагальнення діяльності старших майстрів ПТНЗ області із системної роботи зі створення умов у навчальних закладах для надання професійної підготовки.

3) Передбачити планом роботи на 2013-2014 навчальний рік збільшення майстер-класів, методичних виїздів, консультацій окремих педагогічних працівників, в першу чергу із числа молодих спеціалістів та зновуприйнятих на роботу в ПТНЗ.

4) Надавати методичну допомогу ПТНЗ у впровадження нових форм організації навчального процесу (запровадження ваучерів, підтвердження неформального навчання осіб, здійснення навчання за дистанційною формою створення центрів інноваційних технологій професійного спрямування тощо).

5) Розробити та направити в ПТНЗ рекомендації стосовно запровадження орієнтовних критеріїв оцінювання діяльності закладів.

6). Сприяти активізації розвитку технічної творчості учнів та навчання їх основам раціоналізаторства.

27.08.2013 р.

Схвалено учасниками семінару, заступників директорів ПТНЗ з навчально-виробничої частини

**Перелік матеріалів семінару
заступників директорів ПТНЗ з навчально-виробничої частини
за темою: «Про впровадження вимог нових законодавчих та нормативних
документів, що визначають стратегію дій з удосконалення навчально-
виробничого процесу» 27.08.2013 року**

1. Рекомендації учасників семінару заступників директорів ПТНЗ області з навчально-виробничої частини
2. «Пріоритетні напрямки змістової роботи ПТНЗ області в 2013-2014 навчальному році, що сформовані новими законодавчими та нормативними документами» (Василиненко В.М.)
3. «Нові підходи в організації навчально-виробничого процесу з реалізації вимог ринку праці з забезпечення відповідними робітничими кадрами економіки регіону» (Безценна Т.М.)
4. «Вимоги паспортизації навчально-виробничих приміщень та оформлення дієвих планів роботи кабінетів, майстерень, лабораторій» (Гришаєва О.В.)
5. «Шляхи виконання завдань технічної творчості серед учнівської молоді» (Куницька І.В.)
6. «Результати та завдання керівників ПТНЗ з проведення конкурсів профмайстерності серед майстрів виробничого навчання та учнів ПТНЗ області» (Куницька І.В.)
7. «Порядок здійснення моніторингу головних напрямків діяльності ПТНЗ та організації виробничої практики учнів в умовах виробництва за вимогами МОН України» (Корнієнко М.М.)

ВИСТУП
Васиненко В.М.,
директор НМЦ ПТО

**Пріоритетні напрямки роботи в 2013-2014 навчальному році організаторів
навчально-виробничого процесу**

Пріоритети кожного навчального року базуються на результатах попереднього навчального року та відповідно вимог новоприйнятих законодавчих, нормативних документів що стосуються процесу формування трудового робітничого потенціалу.

Головні підсумки змісту навчального року характеризуються:

- результатами Державно-кваліфікаційної атестації;
- підсумками працевлаштування та закріплення випускників;
- результатами різних оглядів, конкурсів;

Напередодні навчального року з'явилась значна кількість нормативних документів. Окрім переліченого відбулись ще події, які суттєво зобов'язують коригувати зміст та функції ПТО в цілому та закладів зокрема.

Це:

- оцінка роботодавцями наших результатів;
- висновки реалізованого в області Міжнародного проекту ЄФО щодо якості та рівня випускників.

Все перелічене доведене до навчальних закладів, я не буду коментувати. Хотів би лише сформулювати основні пріоритети в навчально-виробничому процесі. **Їх можна розділити на два напрямки:**

- **Управлінські;**
- **Змістові.**

I. Управлінські повинні бути зведені до:

- спеціалізації закладів за профілем (результати конкурсів це підтвердили);
- підвищення атестаційного рівня ПТНЗ (3 ПНЗ вже підвищили рівень до 1 вересня);
- ліцензування професії за високим рівнем розрядів;
- приведення у відповідність назв та статутних обов'язків;
- правильність закладами (може по новому) розстановки головної фігури виробничого навчання - майстрів в/н.

II. Змістовний напрямок

Підняття ролі, значимості, відповідальності уроків виробничого навчання.

Треба не просто декларувати ці питання, а в кожному закладі, кожному керівнику, методичному центру, методистам зробити в новому навчальному році конкретні кроки, дії.

Які саме:

По – перше:

1. Кожному організатору виробничого навчання (тобто Вам) знати технологічний процес для якого готуєте робітника (фахівця).
2. Знати програму виробничого навчання кожної професії, кожного курсу.
3. Управляти процесом виробничого навчання (хоча б в майстернях).

При цьому необхідно:

- знати цей процес;
- супроводжувати (методично, практично)
- контролювати не процес, а результат процесу.

По – друге:

- а) Провести з кожним майстром в/н напередодні навчального року співбесіду по знанню програми виробничого навчання, планах, можливостей виконання кожної теми;
- б) скласти сітьові графіки виконання кожної теми .

При цьому:

1. Може донавчити майстрів в/н з уміння виконання робіт по окремим темам.
2. Використовувати можливості інших майстрів.
3. Опанування окремих тем демонстраційно.
4. Використовувати можливості інших ПТНЗ, виробництв, майстер-класів.

Контрольною функцією на початковому етапі цієї роботи повинно бути проведення контрольних робіт майстрами по кожній темі, що їм належить реалізувати.

5. В процес проведення уроків виробничого навчання включити старших майстрів, **методистів** закладу. Вони повинні забезпечувати методичний супровід виконання обов'язків майстра в/н по кожній темі.

Ситуація вимушує змінити форми роботи методистів обласної методичної служби.

Я бачу її так:

1. Методисти за напрямками повинні (хоча б по масовим предметам) знати вузькі місця у реалізації завдань всіх тем програми виробничого навчання по кожному закладу.

2. Працювати методистам НМЦ ПТО з методистами закладів з розв'язання вузьких місць виробничого навчання кожної служби.

3. Працювати зі старшими майстрами закладів конкретно з розглядом можливостей виконання кожної теми програми виробничого навчання (ця робота може бути в ПТНЗ чи НМЦ ПТО). Головне при цьому визначитись з виконання завдань теми (іншим майстром, в іншому закладі, підбором демонстраційних матеріалів, організацією майстер-класів для майстрів чи безпосередньо учнів, пропонуванням виробництв, підприємств, господарств, де можна було б відпрацювати цю тему, чи хоча б познайомитись візуально).

Саме в цьому й повинна бути особливість нового навчального року. Іншим шляхом, розмовами цю ситуацію «не зірвемо, з місця» й система підготовки кадрів в ПТО буде скочуватись на нівець, відстань між ПТНЗ та замовником кадрів буде зростати, потреба в наших послугах буде скорочуватись.

**Виступ
Безценна Т.М.,
методист НМЦ ПТО**

**Про нові підходи в організації навчально-виробничого процесу
з реалізації вимог ринку праці з забезпечення відповідними
робітничими кадрами економіки регіону**

Аналіз результатів державної кваліфікаційної атестації висвітлив ряд проблемних питань з організації навчально-виробничого процесу:

- в недостатній мірі в деяких ПТНЗ приділяється увага забезпеченню якості професійно-технічної освіти;
- зміст професійно-практичної підготовки в деяких ПТНЗ не відповідає умовам виробництва;
- професійне навчання здійснюється без врахування сучасних вимог ринку праці;
- організація навчання учнів, слухачів за професіями, на які низький попит на ринку праці,

за якими методичною службою області сплановано допомогу ПТНЗ області.

Методична допомога ПТНЗ з організації навчально-виробничого процесу відповідно до вимог економіки регіону буде передбачати: системну роботу щодо наближення умов навчання в ПТНЗ до умов сучасного виробництва, розвиток потенціалу педагогічних працівників, осучаснення ПТО через впровадження інноваційних технологій.

Розвиток потенціалу педагогічних працівників через навчання та методичний супровід їх діяльності:

- надання методичної та практичної допомоги з організації навчально-виробничого процесу відповідно до нових законодавчих та нормативних вимог
- розробка та переопрацювання державних стандартів професійно-технічної освіти
- розробка й доповнення комплектів навчально-програмної документації з професій відповідно до ДСПТО;
- участь у організації роботи з налагодження соціального партнерства ПТНЗ області з обласним центром зайнятості, Федерацією об'єднань роботодавців Дніпропетровщини, асоціаціями та галузевими спілками підприємців.

Впровадження державних стандартів професійно-технічної освіти – це питання, яке заслуговує на увагу. Шляхом впровадження ДСПТО з конкретних професій здійснюється оновлення змісту професійно-технічної освіти. Профтехосвіта області активно працює в цьому напрямку. Так, у 2013 році з **45 Державних стандартів ПТО з конкретних професій по Україні**. Профтехосвітою

області **розроблено та переопрацьовано 6 ДСПТО (13,4%)**. Роботу з розробки державних стандартів буде продовжено у 2014 році.

ПТНЗ області має визначитися за якими професіями будемо розробляти ДСПТО.

Крім того, у 2012 році впроваджено **47 державних стандартів професійно технічної освіти з конкретних професій**, з них здійснюється підготовка у ПТНЗ області - **10 ДСПТО (21,3%)**. Впровадження цих стандартів вносить корективи у підготовку за конкретними професіями. Крім того, виникла необхідність внесення змін або переопрацювання (корегування) паспортів комплексно-методичного забезпечення (далі - КМЗ) предметів, розробки комплектів навчально-програмної документації з професій відповідно до ДС ПТО.

Пропонуємо організувати роботу методичних комісій з корегування та розробки комплектів навчально-програмної документації з професій відповідно до ДС ПТО (з обов'язковим внесенням аналітичної складової під час оформлення протоколів до відповідних засідань)

Системна робота з наближення умов навчання в ПТНЗ до умов сучасного виробництва:

- організація роботи постійно діючих майстер-класів з конкретних професій;
- організаційний супровід фахових майстер-класів для педагогів (виставок фахової майстерності, конкурсів фахової майстерності);
- організація серії занять з майстрами в/н для якісного проведення конкурсу серед майстрів в/н з професії «Офіціант»;
- участь ПТНЗ області у галузевих виставках за профілем навчання;
- розвиток технічної творчості учнів ПТНЗ;
- організація роботи центрів інноваційних технологій.

Роботу **9 обласних методичних об'єднань та секцій** педпрацівників області заплановано у різних форматах: очні семінари – 11 (12,7% від загальної кількості заходів), семінари у режимі відеозв'язку 12 (13,8% від загальної кількості заходів), консультації та інші заходи – 64 (73,6% від загальної кількості заходів).

Організовано участь колективів ПТНЗ у профільних виставках, у попередньому році педагоги ПТНЗ ознайомилися та взяли участь у 4 таких виставках.

Діяльність **8** робочих груп педагогічних працівників з професій «Перукар», «Офіціант», «Кухар», «Касир (в банку)», «Електрогазозварник», «Штукатур. Лицювальник-плиточник. Маляр», агропромислового комплексу, з інформаційних технологій буде спрямовано на розробку методичних рекомендацій щодо розробки навчально-методичних комплектів з професій. Результатом роботи попереднього навчального року стало напрацювання 5 методичних рекомендацій з організації виробничої практики, проведення кваліфікаційних пробних робіт, уроків виробничого навчання. Творча група педпрацівників з професії «Касир (в банку)» перепрацювала стандарт і направила розробникам пропозиції щодо його удосконалення.

Планується провести **11 майстер-класів** на базі ПТНЗ області та участь педагогів та учнів у майстер-класах провідних фахівців відповідних галузей. У

попередньому році педпрацівники області стали учасниками **30 майстер-класів** від професіоналів галузі.

Рекомендуємо до участі у майстер-класах провідних фахівців відповідних галузей залучати як педагогів так і учнів ПТНЗ області.

Системна робота з наближення умов навчання в ПТНЗ до умов сучасного виробництва сприятиме підвищенню якості професійної освіти. Ефективним показником якості виробничого навчання можливо вважати надходження від виробничої діяльності. Кращі показники (більше 100 грн. на одного учня) мають Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій, Дніпродзержинський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту, Синельниківський професійний ліцей.

Одним з перспективних напрямків навчально-виробничої діяльності (виробничого навчання) є виконання робіт на матеріалах замовників послуг. ПТНЗ області спроможні надавати закладам освіти, інтернатним закладам послуги з ремонту приміщень, техніки, обладнання, надавати транспортні послуги, виготовляти металеві, швейні, столярні вироби. Проте, лише 30 ПТНЗ (53%) з 57 готові надавати послуги та виготовляти продукцію під час виробничого навчання для потреб навчальних закладів та установ освіти. **Найкращі показники з цього напрямку виробничої діяльності у МВПУ ПТ, ДПЛ, СПЛ, КЦПО.** Якщо таким ПТНЗ як ПГЛ, ТПГЛ, ДВПУ в силу різних причин дійсно складно виконувати такі завдання, то пропозиції іншим ПТНЗ **переглянути можливості навчально-виробничих приміщень, спланувати та організувати роботу майстерень (лабораторій) відповідно до потреб замовників послуг, продукції, звернути особливу увагу на потреби закладів освіти.** Іншими словами спрямувати виробниче навчання на виготовлення корисною продукції, виконання конкретних робіт.

Враховуючи потреби сучасного ринку праці, зростають вимоги до організації виробничої практики учнів, професійної спроможності випускників. Аналізуючи відповідність професійної підготовки випускників ПТНЗ області потребам ринку праці інформаційно-аналітичним центром НМЦ ПТО здійснено дослідження професійної адаптації випускників ПТНЗ на підприємстві, а також рівень соціального партнерства. **Роботодавці визначають, що рівень підготовки випускників ПТНЗ не відповідає їх потребам або відповідає не в повній мірі: знання та навички - 26% опитаних роботодавців, вміння - 24% опитаних роботодавців.**

Крім того, не завжди рівень знань та навичок випускників відповідає новітнім технологіям та сучасному обладнанню на виробництві, що веде к відмові підприємств в працевлаштуванні випускників. В поточному навчальному році **8,9% випускників** проти **2% випускників** у попередньому навчальному році визначали, що не працевлаштувалися к замовнику у зв'язку з відсутністю вакантних місць, а **17% працевлаштованих звільнилися з I робочого місця** у 2012-2013 н.р.(проти **10%** попереднього року), тому що вважають свій рівень освіти не відповідним

потребам роботодавців. Така ситуація виникає, якщо зміст професійного навчання не направлений на потреби замовників кадрів.

Організаторам навчально-виробничого процесу важливо зміст професійного навчання привести у відповідність до потреб замовників послуг, продукції (виробниче навчання), умов підприємств (виробнича практика).

Питання реалізації вимог ринку праці з забезпечення економіки регіону *відповідними* робітничими кадрами - це одне з проблемних питань профтехосвіти області.

За результатами аналізу вакансій робітничих професій на 1 січня 2013 року є потреба в робітниках:

- з обробки металу: токар, токар-карусельник, токар-розточувальник, фрезерувальник;
- зварювального виробництва: електрогазозварник, газорізальник,
- електромеханічного виробництва: електромонтер, слюсар-електрик з ремонту електроустаткування, слюсар-інструментальник, слюсар-ремонтник;
- зеленого господарства: озеленювач.

Крім того, Кабінетом Міністрів визначено **13 професій**, за якими може бути виданий **ваучер**.

На сьогодні стан справ свідчить, що мають можливість здійснювати навчання з *впровадженням ваучера* лише:

- за професією «Електрогазозварник» майже 30 ПТНЗ, але лише **1 ПТНЗ (МПЛ) розпочав навчання**, та **2 ПТНЗ (ДВПУ, КПБЛ) готові розпочати навчання** за сучасними умовами;

- з професій сільськогосподарського напрямку: «Робітник фермерського господарства» - **11 ПТНЗ**, «Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва» - **14 ПТНЗ**, але **жодної пропозиції** від навчальних закладів до центру зайнятості **не надійшло**.

Мають ліцензії за професіями:

Назва професії	Назва ПТНЗ
бджоляр	МПТУ
слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування	ВПУ №75
столяр будівельний	ЦППРК №1, ДНВЦ №2, ЗДПЛ, ПТУ №6, ДЦПТО, КПГТЛ, КПБЛ, МПЛ
Машиніст автогрейдера	ЦППРК №1

Виходячи з цього, **необхідно ліцензувати в ПТНЗ професії, які потребує ринок праці:**

водій навантажувача

водій тролейбуса

налагоджувальник устаткування у виробництві харчової продукції

налагоджувальник сільськогосподарських машин та тракторів

тракторист

ПТНЗ сільськогосподарського напрямку мають ліцензії на професію «Плодоовочівник», але лише на первинну професійну підготовку. ПТНЗ, які мають ліцензії за спорідненими професіями, спроможні ліцензувати професії: «Тракторист» (ПТНЗ сільськогосподарського напрямку), «Машиніст автогрейдера» (ОПТУ) та в подальшому здійснювати навчання з впровадженням ваучера.

Високий рівень професійної кваліфікації майстрів виробничого навчання - одна з складових із забезпечення професійної підготовки учнів на рівні вимог замовників кадрів. Методичною службою щорічно під час тарифікації здійснюється аналіз кадрового забезпечення майстрами виробничого навчання надаються рекомендації щодо усунення недоліків.

Тарифікація попереднього навчального року виявила, такі основні недоліки:

- на посадах майстрів працюють особи, які мають рівень освіти нижчий за вимоги або їх фаховий рівень не відповідає професії, за якою здійснюють підготовку чи відсутні робітничі професії;

- деякі майстри виробничого навчання не підвищили кваліфікацію, не пройшли стажування та інші.

Наприкінці навчального року проведено аналіз з усунення недоліків щодо відповідності майстрів виробничого навчання вимогам посади (аналіз зроблено по кожному конкретному педпрацівнику).

З 63 професійно-технічних навчальних закладів у 13 ПТНЗ при тарифікації педагогічних працівників **недоліків не було**. Протягом навчального року **усунули недоліки**, які були виявлені при тарифікації педагогічних працівників 34 ПТНЗ.

За результатами аналізу з'ясовано, що **недоліки усунено частково** у 7 ПТНЗ: ДВПУБ, ВПУ №17, ІПЛ, ЗПЛ, ЗДПЛ, ТПГЛ, ЦАПЛ.

Не усунуто такі зауваження:

ДВПУБ: Не направлено на навчання до відповідних закладів освіти майстрів виробничого навчання Немировського В.А (рівень освіти не відповідає посаді), Рижик А.Т., Заєць О.І. (не мають всіх складових з інтегрованої робітничої професії);

ВПУ №17: Не направлено на навчання майстра виробничого навчання Яковенко Г.Г., рівень освіти якої не відповідає посаді, у зв'язку з тим, що вона має багаторічний педагогічний стаж та за пенсійним віком відмовляється від навчання;

ІПЛ: Не направлено майстра виробничого навчання Домшинську М.Л для отримання робітничої професії групи, за якою закріплена.

ЗПЛ: Вважають, що зауваження щодо рівня освіти майстра виробничого навчання Беспалової В.Т., якій не відповідає посаді, несуттєвими, мотивуя тим, що в неї багаторічний стаж роботи та їй встановлено 8 тарифний розряд;

ЗДПЛ: Не направлено майстра виробничого навчання Крижан І.І. (рівень освіти не відповідає посаді) до відповідного закладу освіти;

ТПГЛ: Майстри виробничого навчання – молоді спеціалісти Білоус В.В., Клевцов О.В, Супрун не отримали робітничої професії.

ЦАПЛ: Майстри виробничого навчання Кіріченко В.В., Кіріченко Р.В., Патлаха О.В. не отримали робітничих професій груп, за якими закріплені.

Крім того, **планують виправити зауваження у серпні-вересні 2013 року** та направити майстрів виробничого навчання до навчальних закладів I-II рівня акредитації для підвищення рівня освіти та відповідних навчальних закладів для навчання за професією - **9 ПТНЗ:** ПрПЛ, ДЦППРКБА, ЗДЦПТО, ПТУ №№ 74, 79, 88, ППЛ, СПАЛ, МПТУ.

Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти зроблено аналіз кадрового складу старших майстрів. Спроможність старших майстрів ПТНЗ здійснювати керівництво професійно-практичною підготовкою розглядалося в розрізі відповідності їх освіти профілю підготовки кадрів та стажу роботи на посаді. Кількість старших майстрів за штатним розписом – **82**, з них відповідають за освітою профілю підготовки кадрів – **60 (73,2%)**. Якщо порівняти стаж роботи старших майстрів на посаді, що свідчить про досвід даної категорії педагогічних працівників за даним напрямком навчально-виробничого процесу, то в порівнянні з іншими категоріями педагогів ПТО – старші майстри найменш досвідчені. Так, досвід роботи до **5 років:** в Дніпропетровській області мають **50% педпрацівників, старші майстри – 52,5%; більше 20 років:** інші педпрацівники – **31%**, старші майстри – **6,1%**. Нестача досвіду заважає здійснювати контроль за якістю професійної підготовки, методикою проведення уроків виробничого навчання.

Найкращій стан з напрямків: це **сфера обслуговування, туристичний сервіс, зв'язок, комп'ютерні технології** (сфера обслуговування - 85,8%, інші - 100,0%). Це сприяє спроможності старших майстрів забезпечувати технологічний контроль виробничого навчання, організувати навчання за технологіями замовників кадрів. Однак, в цих же самих напрямках найбільша кількість старших майстрів, стаж роботи яких не перевищує 5 років або молодих спеціалістів.

Найбільш стабільною можливо вважати ситуацію з забезпечення ПТНЗ старшими майстрами відповідного профілю та з достатнім досвідом роботи – це сільське господарство. З **19** старших майстрів відповідають за освітою профілю підготовки кадрів – **15 (79,0%); 11(57,9%)** мають достатній досвід роботи. В цій галузі спостерігається рівновага в можливості організувати та контролювати процес професійно-практичної підготовки.

Враховуючі стан справ щодо відповідності кадрів тарифікаційним вимогам методичною службою сплановано заходи підвищення фахової спроможності старших майстрів **на прикладі кращого досвіду їх колег.**

Навчально-методичний центр рекомендує забезпечити розстановку кадрів відповідно до тарифікаційних вимог та сприяти підвищенню кваліфікації стажування цієї категорії педагогічних працівників.

Аналіз забезпечення старшими майстрами за профілем підготовки навчальних закладів

Профіль підготовки кадрів	Кількість профілей в ПТНЗ	Кількість старших майстрів за штатним розписом	Відповідає за освітою профілю підготовки кадрів	% від загальної чисельності	Стаж роботи до 3-х років	% від загальної чисельності	Стаж роботи 3- 5 років	% від загальної чисельності	Стаж роботи 6-10 років	% від загальної чисельності	Стаж роботи 11-20 років	% від загальної чисельності	Стаж роботи більше 20 років	% від загальної чисельності
Будівництво	13	17	10	58,9	6	35,3	2	11,8	3	17,7	5	29,5	1	5,9
Металообробка	8	12	8	66,7	4	33,4	2	16,7	2	16,7	2	16,7	2	16,7
Металургія	3	4	2	50,0	-	-	2	50,0	2	50,0	-	-	-	-
Сфера обслуговування	6	14	12	85,8	5	35,8	5	35,8	2	14,3	2	14,3	-	-
Гірничя промисловість	6	7	5	71,5	2	28,6	2	28,6	-	-	3	42,9	-	-
Залізничний транспорт	3	4	3	75,0	2	50,0	-	-	-	-	1	25,0	1	25,0
Сільське господарство	17 (+філії)	19	15	79,0	5	26,4	3	15,8	4	21,1	6	31,6	1	5,3
Інші	5	5	5	100,0	2	40,0	1	20,0	-	-	2	40,0	-	-
Всього:		82	60	73,2	26	31,7	17	20,8	13	15,9	21	25,6	5	6,1

Виходячи з вищесказаного:

Рекомендуємо навчальним закладам:

- Здійснювати професійну підготовку робітничих кадрів відповідно до потреб ринку праці та вимог роботодавців.
- Привести склад педагогів навчальних закладів у відповідність до вимог Положення про атестацію педагогічних працівників та вимог тарифікації.
- Залучати педагогів та учнів ПТНЗ області до участі у майстер-класах провідних фахівців відповідних галузей.

Здійснення вищезазначених заходів та рекомендацій сприятимуть реалізації вимог ринку праці з забезпечення відповідними робітничими кадрами економіки регіону та надасть можливість організаторам навчально-виробничого процесу забезпечити якість професійного навчання.

Напрями роботи щодо паспортизації навчально-виробничих приміщень та оформлення дієвих планів роботи кабінетів, майстерень, лабораторій

Навчальний кабінет — це єдина, органічно пов'язана система засобів для навчання, які зосереджені в окремому приміщенні, оформлені відповідно до вимог наукової організації праці педагога й учня, яка забезпечує високий рівень викладання предмета.

Основними завданнями навчального кабінету є створення передумов для:

- організації індивідуального та диференційованого навчання,
- реалізації практично – дійової і творчої складових змісту навчання,
- забезпечення профільного, інтегрованого та поглибленого навчання,
- організації роботи гуртків та факультативів,
індивідуальної підготовки педагогів до занять та підвищення їх науково – методичного рівня.

Наявність добре обладнаного навчального кабінету сприяє забезпеченню високого рівня викладання навчальної дисципліни, підвищенню ефективності праці, підвищенню рівня навчальних досягнень і прищепленню інтересу учнів до навчального предмета.

Правильна організація роботи кабінету допомагає комплексному використанню видів навчального обладнання, зокрема сучасного електронного, що розкриває великі можливості:

1. Можливість організації праці викладачів і учнів на науковій основі (здійснення наукової організації праці).
2. Якісне та раціональне використання сучасних електронних освітніх ресурсів разом із традиційною наочністю.
3. Активізація пізнавальної діяльності учнів (у засвоєнні навчального матеріалу бере участь більше аналізаторів — слухових, зорових тощо), що позитивно впливає не тільки на розвиток розумових здібностей учнів, а й на їх емоції.
4. Створення широких можливостей для самостійної роботи учнів.
5. Підвищення інтересу учнів до матеріалу, що сприяє якісному засвоєнню знань. навчає застосовувати їх на практиці, формує вміння роботи аргументовані висновки, розвиває наукове мислення.
6. Забезпечення між предметних зв'язків.

Паспортизація –розробка та створення оптимальної системи навчально – матеріальної бази (кабінети, майстерні, лабораторії, полігони, бібліотека, спортивні зали і майданчики тощо), навчально-методичної документації й засобів навчання (відповідно до державних стандартів), необхідних для повного та якісного навчання з професій (предметів) в межах програми та відведеного робочим навчальним планом бюджету часу, **технології**

реалізації потреб регіонального ринку праці у кваліфікованих робітниках з конкретних робітничих професій.

Паспорти поділяються наступним чином:

- паспорт кабінету;
- паспорт професії;
- паспорт комплексного методичного забезпечення предмета, професійно – практичного навчання (лабораторії, майстерні, навчального полігону), бібліотеки, спортивного залу (майданчика) тощо.

Нормативно-правові документи

- Наказ “Про затвердження Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів ” (від 20.07.2004 № 601)
- Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів (затверджене наказом МОНУ від 20.07.2004 № 601)
- Вимоги Державних стандартів з професій
- Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу (постанова Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 № 63)
- Правила пожежної безпеки (затверджені спільним наказом МОНУ та Головного управління пожежної охорони МВС України від 30.09.1998 № 348/70)
- Державнібудівельні норми (наказ Держкоммістобудування України від 27.06.96 та введені в дію наказом від 06.08.97 № 136 з 01.01.1998)

Вимоги до навчального кабінету

1. Наявність паспорту, оформленого із зазначенням функціонального призначення обладнання, яке знаходиться в ньому, приладів, технічних засобів, наочності, дидактичних матеріалів тощо.

2. Наявність плану роботи навчального кабінету на навчальний рік і перспективу.

3. Дотримання вимог охорони праці, санітарно-гігієнічних норм в навчальному кабінеті.

4. Дотримання естетичних вимог до оформлення навчального кабінету: наявність постійних і змінних навчально-інформаційних стендів тощо (за планом роботи навчального кабінету).

5. Укомплектованість навчальним обладнанням, навчально-методичним комплексом засобів навчання, необхідних для виконання освітньої програми.

6. Відповідність комплексно-методичного забезпечення профілю кабінету, вимогам державного стандарту і освітніх програм.

7. Наявність комплексу дидактичних матеріалів, типових завдань, тестів, самостійних і контрольних робіт та інших матеріалів для діагностики якості навчання і освітнього процесу (за профілем кабінету).

8. Забезпечення підручниками, дидактичним, роздатковим матеріалом відповідно до освітньої програми.

9. Наявність стендового матеріалу навчального кабінету (робочих куточків): рекомендацій для учнів щодо проектування їх навчальної діяльності, з виконання програми розвитку умінь і навичок, з організації і виконання домашньої роботи, з підготовки до різних форм навчально-пізнавальної діяльності (практикум, семінар, лабораторна робота, тестування, залік, опитування тощо).

10. Наявність розкладу роботи навчального кабінету з обов'язкової програми, факультативних занять, програми додаткової освіти, індивідуальних занять з відстаючими, з обдарованими учнями, консультацій тощо.

Для реалізації цих вимог необхідно керуватися відповідною нормативною базою, мати в кабінеті відповідну документацію.

Паспорт лабораторії, кабінету інших об'єктів навчально-виробничого призначення навчального закладу

Паспорт – документ, який розкриває основні показники, що характеризують фактичний стан об'єктів навчально-виробничого призначення.

Паспортизація передбачає не тільки підготовку і заповнення паспорта, а й встановлення відповідності обладнання лабораторії, кабінету тощо типовому переліку обладнання.

Показники атестації робочих місць беруться із зведеної відомості за наслідками атестації робочих місць лабораторій, кабінетів, інших об'єктів навчально-виробничого призначення. В додатку 2 наведено форми розділів паспорта.

1. В розділі “Загальні відомості” дається короткий опис приміщення, тобто слід зазначити:

- дату організації лабораторії (кабінету);
- загальну площу і кубатуру лабораторії (кабінету) та препаратурської;
- електрозабезпечення приміщення, стендів, обладнання та інше;
- освітлення: електричне, природне, додаткове освітлення класної дошки, демонстраційного столу; затемнення: ручне, механічне;
- заземлення, вентиляція тощо.

2. В розділі «Техніко - економічні показники»

2.1. зазначити назву та кількість робочих місць

2.2. показати наявність натуральних зразків, інструменту, моделей, пристосувань, обладнання та устаткування (за переліком Державних стандартів ПТО). Звертаю Вашу увагу, якщо предметом передбачено виконання лабораторно-практичних робіт, то є необхідність обов'язково показати перелік лабораторних і практичних робіт (додатково) із зазначенням необхідної кількості стендів, обладнання для їх виконання із зазначенням кількості посадочних місць, відповідність виконуваних робіт навчальному плану. У випадку, якщо відповідно до навчального плану для забезпечення повного виконання лабораторно-практичних робіт необхідність у виготовленні чи придбанні ТЗН слід перелічити, що конкретно необхідно придбати чи виготовити і в які строки.

2.3. необхідно описати технічні засоби навчання і наочні посібники в такому порядку:

- технічні засоби навчання (мультимедійні засоби, кінопроектор, діапроектор, кодоскоп, магнітофон, відеокамера, телевізор, комп'ютерна техніка, прикладні програми тощо);
- кінофільми, відеофільми (назва і кількість);
- діафільми (назва і кількість);
- кодоскопічні плівки (назва і кількість);
- слайди (назва і кількість);
- плакати, схеми, колекції та інші наочні засоби навчання (назва і кількість).

2.4. в підрозділі «Наявність і використання комп'ютерної техніки» (для професій пов'язаних з ІКТ) необхідно перелічити наявну комп'ютерну та офісну техніку, яка використовується в навчальному процесі

3. В розділі «Комплексне методичне забезпечення»

3.1. перерахувати наявність та якість типового та робочого навчального плану, поурочно-тематичного планування, планів уроків, інструкційних та інструкційно-технологічних карт, карток індивідуального водіння, перелік письмових дипломних (творчих) робіт, перелік кваліфікаційних пробних робіт, сітьових графіків та графіків руху ланок тощо);

3.2. перерахувати навчальну літературу для учнів із зазначенням підручників, посібників, художньої літератури, словників, довідників, періодичних видань.

3.3. перерахувати навчально-методичну літературу для педагога із зазначенням державних стандартів, наявних підручників, методичних посібників та підручників з вивчення дисципліни, словники, довідники, журнали та газети, збірники дидактичних матеріалів, науково-популярної літератури;

3.4. перерахувати засоби навчання, які необхідні додатково для розкриття тем програми (за переліком державних стандартів ПТО), за наступною формою:

Назва теми, кількість годин	Засіб навчання, який необхідно розробити для розкриття окремих тем програми	Кількість розроблених заходів по навчальних роках				
		2012-2013	201	201	201	2016-2017
			3-201 4	4-201 5	5-201 6	

Така форма цього розділу дасть можливість:

- визначити вигляд, найменування, коротку характеристику, а при необхідності, і кількість засобів навчання, яке забезпечило б якісне вивчення навчального матеріалу;
- в лабораторіях, майстернях планувати поточну роботу по створенню необхідних засобів навчання;

- підготувати пропозиції щодо централізованого виготовлення необхідних засобів навчання;
- здійснювати контроль за оснащенням кабінетів, лабораторій, майстерень необхідною документацією і засобами навчання.

В якості прикладу наведено розділ паспорту «Магазину майстерні» для підготовки продавців продовольчих товарів (Додаток 3)

4. В розділі «Меблі, інвентар, матеріали, сировина, реактиви» (за переліком Державних стандартів ПТО)

показати перелік меблів та інвентарю:

- кількість парт (столів), стільців;
- наявність демонстраційного стола;
- наявність дошки;
- наявність та кількість шаф;
- наявність столу для підготовки демонстрацій;
- наявність столу для викладача;
- наявність слюсарного столу (для слюсарної майстерні)тощо.

5. В розділі «План розміщення обладнання та план евакуації на випадок пожежі»

План розстановки обладнання необхідно подати у вигляді малюнка в масштабі:

- розміщення в лабораторії (кабінеті) основного обладнання, стендів, меблів, розводка електроживлення, електроосвітлення, заземлення;
- план евакуації людей на випадок пожежі.

Паспорт навчальної лабораторії, кабінету, майстерні оформлюється на 5 років, але щорічно перед початком навчального року вносяться зміни, які відбулися в лабораторії, кабінеті, майстерні і направлені на удосконалення обладнання, унаочнення і особливо проведення лабораторних (практичних) робіт та навчально-методичного комплексу дисципліни. Перед заповненням кожного наступного розділу паспорта спочатку проставляється рік. Зміни записуються у відповідних колонках по рокам, або в кінці паспорта на листках, спеціально відведених для цього, проставляються дата, підпис і прізвище завідуючого лабораторією (кабінетом).

На першій сторінці в розділі “Результати атестації лабораторії (кабінету)” записується місяць, рік проведеної атестації і результати її записуються словами: “Атестовано”, “Атестовано умовно при усуненні виявлених недоліків” і “Не атестовано”. Далі за цими словами йде підпис заступника директора, його прізвище. Підпис скріплюється печаткою навчального закладу.

Представники адміністрації навчального закладу раз на рік перевіряють якість паспорта, внесені зміни, що відбулися за певний період, і свої зауваження та пропозиції записують або в спеціально відведений для цього журнал чи книгу, або позначають свої зауваження в самому паспорті кабінету,

майстерні, лабораторії. Обов'язковим є висвітлення якості паспортів кабінетів на інструктивно-методичних нарадах, педрадах тощо.

4. Планування роботи кабінету.

Робота навчального кабінету планується на підставі перспективного плану розвитку кабінету. Його складають, як правило, на рік і зазначають конкретні завдання педпрацівника. Планування проводиться за наступними розділами (орієнтовні):

Розділ I

Організаційні заходи

1. Підготовка санітарного стану приміщення до навчального року.
2. Систематизація та облік всіх матеріалів, наявних у кабінеті.
3. Поповнення паспортів КМЗ.
4. Заходи з охорони праці (розробка (на основі типових) інструкцій та правил з охорони праці та протипожежної безпеки, укомплектування медичних аптечок і засобів пожежогасіння).
5. Підготовка матеріалів до конкурсів, оглядів, організація виставок (участь у виставках).

Розділ II

Укріплення матеріально-технічної бази

1. Ремонт кабінету, меблів, обладнання, пристосувань, ТЗН, іншої наочності.
2. виготовлення (переоформлення) стендів, макетів, зразків.
3. Придбання ТЗН, матеріалів методичного забезпечення ТЗН (кіно-, відео-фільмів, слайд-презентацій, діапозитивів тощо).
4. Придбання нового сучасного обладнання, інструментів, пристосувань, матеріалів.
5. Придбання (виготовлення) друкованої дидактичної наочності (наборів плакатів, схем, макетів, муляжів тощо).

Розділ III

Розвиток і удосконалення навчально-методичної бази

1. Упорядкування нормативної та навчально-плануючої документації.
2. Формування і поповнення (оновлення) тематичних, поурочних, спеціальних папок.
3. Розробка і виготовлення:
  - плакатної наочності, схем, макетів, муляжів, зразків;
  - відео-, мультимедіа матеріалів;
  - роздаткового матеріалу різного типу (навчального, інформаційного, допоміжного, контрольного);
  - змінних матеріалів для стаціонарної наочності.
5. Поповнення майстерні діючими стандартами (ГОСТ, ОСТ, ДСТУ та інші) та матеріалами сучасних виробничих технологій.

Розділ IV

Позаурочна робота з учнями

1. Організація і планування роботи щодо проведення тижнів, декад, місячників з професій, майстер-класів.

2. Організація і проведення окремих масових заходів (вечорів, конкурсів, екскурсій, зустрічей тощо).

3. Організація участі учнів в обласних та Всеукраїнських конкурсах професійної майстерності.

4. Залучення учнів до створення наочності та роздаткового матеріалу з професії.

Також додається режим роботи кабінету, перелік профорієнтаційних заходів тощо (робота активу кабінету, графік відпрацювання пропущених годин та індивідуальних консультацій, графік роботи предметних гуртків, конкурси, олімпіади).

Обов'язки завідувача кабінету.

1. завідувач кабінету несе безпосередню відповідальність за безпечний стан робочих місць, обладнання, приладів, інструментів, інвентарю тощо.

2. несе відповідальність за збереження життя і здоров'я учнів під час навчально – виховного процесу.

3. поновлює (один раз на 5 років) інструкції з безпеки під час проведення занять у кабінетах, лабораторіях.

4. проводить інструктажі під час навчального процесу, з обов'язковою реєстрацією в журналі встановленого зразка.

5. здійснює контроль за виконанням учнями інструкцій з техніки безпеки.

6. бере участь у розробленні окремого розділу з охорони праці колективного договору.

7. терміново повідомляє керівника та службу охорони праці закладу освіти про кожний нещасний випадок, що трапився з учасником навчально – виховного процесу.

проводить профілактичну роботу щодо запобігання травматизму та вимог особистої безпеки у побуті.

Ефективність і якість процесу навчання й виховання учнів ПТНЗ значною мірою залежить від забезпечення навчально-виробничого і виховного процесу навчальною та методичною літературою, наочними приладами та технічними засобами навчання, дидактичними матеріалами, тобто від комплексно-методичного забезпечення навчального закладу для якісної підготовки фахівців з робітничих професій. Для своєчасної оцінки роботи і якісного функціонування кабінету проводиться його паспортизація.

Паспорт та план роботи кабінету – засіб ефективної організації і здійснення освітнього процесу. Мета паспортизації: проаналізувати стан кабінету, його готовність забезпечити вимоги стандартів освіти, визначити основні напрямки роботи, привести навчальний кабінет у відповідність до вимог навчально-методичного забезпечення навчально-виховного процесу.

Про шляхи виконання завдань з технічної творчості учнівської молоді

На виконання Указу Президента України «Про проведення у 2013 році в Україні Року дитячої творчості» 6 червня 2013 року в Палаці дітей та юнацтва м. Києва відбувся Всеукраїнський огляд-звіт переможців регіональних фестивалів технічної творчості учнів професійно-технічних навчальних закладів. Профтехосвіта Дніпропетровщини була представлена 45 експонатами промислово-аграрного комплексу, моделями винахідництва та раціоналізаторства, Петриківським розписом та іншими виробами українських народних ремесел із 13 ПТНЗ: МЦППВ, ЦППРК-1, ДЦППРК, ДЦППРКБА, ДЦППРКТС, КЦПОРКТРС, ДЦПО, КПГТЛ, МПЛ, ТПАЛ, ОПТУ, МПТУ, ПТУ-79.

Всеукраїнському огляду-звіту переможців технічної творчості передував обласний відбірковий тур, в якому взяли участь 30 ПТНЗ.

Взагалі, за результатами моніторингу гурткової роботи, в ПТНЗ області функціонує 71 гурток технічної творчості, якими охоплено 1166 учнів; 90 гуртків прикладного мистецтва – 1237 учнів; 395 предметних гуртків – 5056 учнів, в цілому в організованій позаурочній роботі задіяно майже 70% всього учнівського контингенту. А де ж творчі роботи? Ці цифри тільки на папері? Із представлених робіт нічого було вибрати. Деякі ПТНЗ фото прислали одне, а в натуральному вигляді привезли зовсім інше і подавати на Всеукраїнський рівень було соромно. А взагалі, шановні керівники, технічна творчість більш передбачає діючі моделі, в яких виражені раціоналізаторські та винахідницькі ідеї. А наші деякі ПТНЗ, в яких є, що показати – не представили ні жодного експоната? Скажете, великі моделі, ніяк доставляти – зробіть описову частину, я вже говорила не раз, зробіть відеоролик і презентуйте свої роботи.

Далі, шановні колеги. Проаналізувавши питання раціоналізаторської діяльності в інших країнах, з досвіду росіян, ми на сайті НМЦ ПТО створили сторінку з раціоналізаторства та винахідництва, де кожен бажаючий може надати для розміщення свої пропозиції, проекти, творчі, дослідницькі роботи, тощо. Бажаючих розмістити свої проекти нема.

У 2012 році на засіданні навчально-методичної ради НМЦ ПТО розглядалось питання «Про роль керівників ПТНЗ з організації творчості та раціоналізаторсько-винахідницької роботи в учнівському середовищі», де презентувався навчальний посібник «Основи винахідницької діяльності», затверджений МОН України. В цьому посібнику наведено відомості про теоретичні основи навчальної винахідницької діяльності як виду творчої технічної діяльності, розглянуто аспекти, що спонукають людину і створюють педагогічні умови для творчої технічної діяльності. В посібнику

розглянуто евристичні й алгоритмічні методи розв'язування винахідницьких задач, які підкріплюються прикладами їх застосування. Показано роль типізації, методичних моделей пошуку розв'язків винахідницьких задач й інформації для організації навчальної винахідницької діяльності. Навчальний посібник розроблено для студентів і викладачів вищих педагогічних навчальних закладів, вчителів і учнів позашкільних навчальних закладів. Може бути корисним шкільним вчителям, викладачам і учням професійно-технічних навчальних закладів і ліцеїв, а також усім бажаючим формувати якості винахідника.

Рішенням навчально-методичної ради НМЦ ПТО, яке було розміщено на сайті НМЦ ПТО, рекомендовано:

- ПТНЗ області технічного напрямку до вільнообраних предметів ввести «Основи винахідницької діяльності» за навчальним посібником, рекомендованим МОН України;

- Провести підготовчу роботу щодо створення в навчальних закладах клубів, спілок раціоналізаторів та винахідників.

Нічого не зроблено. Де ж, як не в навчальних закладах треба сприяти, надавати особливу увагу і виховувати «дух винахідництва і раціоналізаторства» учнів, тому що молодь — це найперспективніший двигун ідей та винаходів в науково-технічному житті світу, які сприяють поліпшенню людського благоустрою та розвитку.

Залучення молоді до технічної творчості на сьогодні — це своєрідне самоствердження молодих науковців, бо не секрет, що дослідження провадяться практично без державного фінансування як у навчальних, так і наукових закладах. Завдяки різним олімпіадам серед учнівської молоді відбувається накопичення інтелектуального потенціалу у сфері природничо-математичних наук. Однак за всієї необхідності — цього недостатньо, щоб перейти на високі наукоємні технології провідних галузей господарювання. Для того, щоб змінити ставлення молоді до технічної творчості, необхідно створити умови зацікавленості її в технічних розробленнях. Передусім вирішити принаймні три аспекти проблеми. Перше, як зацікавити матеріально учнів у технічній творчості? Друге, як зацікавити педпрацівників до цієї роботи? Не секрет, що в ПТНЗ області керівники гуртків працюють на загальних засадах, справжніх ентузіастів можна перерахувати на пальцях. І третє, за які кошти реалізувати розроблення? А саме — виготовити дослідні установки, провести виробничі випробування, налагодити хоча б невелике серійне виробництво пристроїв, обладнання, розроблених молодими спеціалістами. Інакше розроблення можуть залишитися під «лавкою».

Перед керівниками ПТНЗ області одним із завдань стає активізація роботи педагогічного колективу з технічної творчості учнів. А саме: розширення мережі гуртків технічної творчості, сприяння навчанню обдарованих учнів у МАН України, впровадження на завершальному етапі навчання виконання учнями реальних дипломних робіт.

З метою залучення молоді до науково-технічної творчості та дослідницької діяльності в галузі природничих та точних наук, створення умов для її

творчого, інтелектуального, духовного та фізичного розвитку, виявлення і підтримки талановитих та обдарованих дітей, організації змістовного дозвілля, вдосконалення виховної роботи, в ПТНЗ області з 01 вересня 2013 року до блоку вільнообраних предметів вводиться курс «Основи раціоналізаторства та винахідництва». Ми вам запропонували (електронною поштою) 4 варіанти навчальних програм цього курсу для самостійного вибору викладачами залежно від професії учнів.

Рекомендуємо при проведенні тарифікації враховувати специфіку курсу, перевагу надавати педпрацівникам, що мають технічну, інженерну освіту.

У зв'язку із вищезазначеним, Навчально-методичним центром ПТО передбачено планом роботи на 2013-2014 н.р. заходи, спрямовані на консультування керівників гуртків, розробку методичних рекомендацій, поширення кращого досвіду.

Підсумком всієї роботи з цього напрямку у цьому навчальному році передбачається проведення фестивалю технічної творчості учнів ПТНЗ.

Нагадуємо, що

- Указом Президента України від 16.08.94 № 443/94 проголошено 21 вересня Днем раціоналізатора та винахідника. Пропонуємо в рамках цього свята провести в навчальних закладах виховні години з історії винахідництва із запрошенням раціоналізаторів та винахідників підприємств-роботодавців, екскурсії до музею космонавтики Аерокосмічного центру, оформити виставки технічної творчості учнів та педпрацівників.

- за планом заходів з підготовки та проведення у 2013 році в Україні Року дитячої творчості, затвердженим КМУ, у жовтні-листопаді відбудеться Всеукраїнський фестиваль творчості дітей-інвалідів; у листопаді – ІУ Всеукраїнська науково-технічна виставка молодіжних інноваційних та творчих проєктів «Майбутнє України».

Готуємось завчасно, щоб показати, що в нас є чим пишатись.

Дякую за увагу. Бажаю всім наснаги у вирішенні всіх проблем.

Про результати та завдання керівників ПТНЗ з проведення конкурсів профмайстерності серед майстрів в/н та учнів ПТНЗ області

На виконання наказів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України у вересні-жовтні поточного року відбулися II етапи Всеукраїнських конкурсів професійної майстерності серед майстрів виробничого навчання системи ПТО:

- на базі ДЦППРК з професії «Кухар»
- на базі ДЦПО з професії «Перукар»
- на базі МЦППВ з професії «Кравець».

Конкурси організовано та проведено на відповідному рівні, за що заслуговує високої оцінки керівництво та колективи вищеназваних навчальних закладів.

Короткий аналіз по кожному конкурсу окремо:

У конкурсі з професії «Кухар» взяли участь 29 майстрів виробничого навчання – переможців I (училищного) етапу. Учасників було б ще більше - не направив майстра виробничого навчання на конкурс МЦППВ через виїзну практику в Криму; ПТУ-88, МПТУ – немає випускних груп в цьому році.

За умовами конкурсу кожен учасник подав на розгляд журі відеоурок виробничого навчання (фрагмент вступного інструктажу), продемонстрував рекламний ролик «Мій навчальний заклад», за попередньо складеним меню та технологічними картками готував основну страву та десерт на дві персони. Слід відзначити, що практичні роботи конкурсантів відповідали сучасним тенденціям оформлення та подачі страв, що є позитивним результатом курсів підвищення кваліфікації майстрів в/н (практичний модуль) на базі ДЦППРК.

Оцінювання відеоуроку проводилось за критеріями: організація робочого місця майстра в/н, актуалізація і мотивація опорних знань учнів, професійна компетентність майстра, раціональний розподіл часу під час уроку, практичний показ трудових прийомів та коментарі до нього, володіння методикою проведення вступного інструктажу.

Журі відзначило, що уроки виробничого навчання тільки двох учасників (ДЦППРК, ДЦПО) відповідали критеріям оцінювання, 40% майстрів виробничого навчання користувались інформаційно-комунікаційними технологіями, 35% - провели актуалізацію знань учнів, що дало змогу підвищити рівень активності учнів, 10% - користувались діалогічною формою навчання при показі трудових прийомів, 5 майстрів в/н (ДЦППРК, ДЦПО, ВПУ-17, ДНВЦ-2, ПТУ-48) володіють високою педагогічною технікою (темп мовлення, дикція, емоційність викладу, точність використання спеціальної термінології, культура міжособистісного спілкування, прийоми впливу на учнів).

Уроки майстрів виробничого навчання Синельниківського професійного ліцею, Криворізького професійного будівельного ліцею не були оцінені (тема уроку не відповідала конкурсній), а учасник Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею не надав відеоуроку. Висновок: не уважно вивчили умови конкурсу та не відвідали збори майстрів в/н при НМЦ ПТО щодо підготовки до участі у конкурсі.

За результатами всіх турів переможцями визнано:

I місце – Астапенко О.О. – майстер в/н ДЦППРК

II місце – Гамоліна Н.М. – майстер в/н ДЦПО

Улько К.О. – майстер в/н КЦПОРКТРС

III місце – Тишков С.А. – майстер в/н ДНВЦ-2

Варяник О.О. – майстер в/н ПТУ-48

Капелюха Н.І. – майстер в/н ПТУ-81

Аналіз результатів конкурсу засвідчив, що:

- Майстри виробничого навчання ДЦППРК, ДЦПО, КЦПОРКТРС мають високий рівень професійної підготовки. Цьому сприяє створення творчої атмосфери в колективі та участь навчальних закладів у Міжнародних, Всеукраїнських конкурсах і заходах Асоціації навчальних закладів торгівельно-ресторанного профілю;

- Майстри виробничого навчання ДНВЦ-2, ПТУ-48, 81, ВПУ-17 показали високий рівень професійної підготовки завдяки проходженню курсів підвищення кваліфікації на базі ДЦППРК та особистий рівень підготовки та практики на виробництві.

Разом з тим аналіз результатів конкурсу засвідчив і негативні сторони:

- Низький рівень проведення уроків виробничого навчання свідчить про недостатню організацію роботи методичних об'єднань та контролю з боку адміністрації ПТНЗ;

- Значно нижчі результати мають майстри виробничого навчання де ця професія не відповідає профілю навчального закладу;

- Недостатній рівень професійної підготовки майстрів виробничого навчання з причини формального підходу до підвищення кваліфікації (фаховий рівень) та стажування на виробництві.

У конкурсі з професії «Перукар» взяли участь 7 майстрів виробничого навчання – переможців I (училищного) етапу.

За умовами конкурсу учасники подали на розгляд журі методичну розробку фрагменту уроку виробничого навчання (вступний інструктаж), продемонстрували рекламний ролик «Мій навчальний заклад», пройшли тестовий контроль з питань педагогіки, методики, психології, за попередньо розробленою технологічною документацією виконали жіночу весільну зачіску на волоссі середньої довжини, створивши кінцевий образ моделі-нареченої. Готуючись до конкурс, майстри відпрацьовували ідею, продумували композиційне сполучення зачіски з одягом, аксесуарами. Роботи майстрів відповідали модним тенденціям, що є позитивним результатом курсів підвищення кваліфікації майстрів в/н (практичний

модуль) та участі майстрів у Міжнародних конкурсах професійної майстерності.

Оцінювання уроку проводилось за такими ж критеріями як у кухарів.

Журі відзначило, що уроки виробничого навчання чотирьох учасників (ДЦПРК, ДЦПО, КНВЦ, МЦППВ) відповідали критеріям оцінювання, 40% майстрів виробничого навчання користувались інформаційно-комунікаційними технологіями, 35% - провели актуалізацію знань учнів, що дало змогу підвищити рівень активності учнів, 10% - користувались діалогічною формою навчання при показі трудових прийомів, 4 майстри в/н (ДЦПРК, ДЦПО, КНВЦ, МЦППВ) володіють високою педагогічною технікою (темп мовлення, дикція, емоційність викладу, точність використання спеціальної термінології, культура міжособистісного спілкування, прийоми впливу на учнів).

Разом з тим є суттєві недоліки в проведенні уроків:

- порушували санітарно-гігієнічний режим;
- питання актуалізації не відповідали тематиці уроку;
- зміст та характер запитань носили відтворювальний характер (проблемні питання та питання на причинно-наслідкові зв'язки застосували лише три майстра);
- при актуалізації обрано нераціональні форми організації навчально-пізнавальної діяльності (як правило використовувалось лише усне опитування);
- 80% майстрів мотиваційний аспект уроку не висвітлили;
- 50 % конкурсантів взагалі не провели закріплення знань учнів і не видали денне завдання;
- 50 % конкурсантів не звертали увагу учнів на інструкційно-технологічну документацію;
- на етапі показу прийомів 80% майстрів не використовували діалог-пояснення, що призвело до низької реалізації міжпредметних зв'язків та мовної і професійної взаємодії з учнями;
- урок майстра в/н Західно-Донбаського професійного ліцею оцінений не був, тому що учасниця на другий день конкурсу не з'явилась.

За результатами всіх турів переможцями визнано:

I місце – Гринь А.В., майстер в/н ДЦПРК

II місце – Силаєва М.М., майстер в/н ДЦПО

Дашко О.В., майстер в/н МЦППВ

III місце – Білих І.Є., майстер в/н КНВЦ

Аналіз результатів конкурсу засвідчив, що:

- Майстри виробничого навчання ДЦПРК, ДЦПО, КНВЦ, МЦППВ мають високий рівень професійної підготовки. Цьому сприяє створення творчої атмосфери в колективі та участь навчальних закладів у Міжнародних, Всеукраїнських конкурсах і заходах Всеукраїнської асоціації перукарів;
- Майстри виробничого навчання МПЛ, ДЦПРКТС показали високий рівень професійної підготовки завдяки практиці на виробництві.

Разом з тим аналіз результатів конкурсу засвідчив і негативні сторони:

- Низький рівень проведення уроків виробничого навчання майстрами МПЛ, ДЦППРКТС свідчить про недостатню організацію роботи методичних об'єднань та контролю з боку керівників ПТНЗ;
- Значно нижчі результати мають майстри виробничого навчання де ця професія не відповідає профілю навчального закладу;
- Недостатній рівень професійної підготовки майстрів виробничого навчання з причини формального підходу до підвищення кваліфікації (фаховий рівень) та стажування на виробництві.

У конкурсі з професії «Кравець» взяли участь 6 майстрів виробничого навчання – переможців I (училищного) етапу. Західно-Донбаський професійний ліцей не направив на конкурс майстра виробничого навчання.

За умовами конкурсу учасники продемонстрували рекламний ролик «Мій навчальний заклад», пройшли тестовий контроль з питань педагогіки, методики, психології, організації професійно-практичної підготовки та професійно-теоретичної підготовки з професії, показали рівень володіння педагогічними технологіями в рамках проведення фрагменту уроку виробничого навчання (вступний інструктаж), а також фаховий рівень при пошитті чоловічих штанів. Роботи майстрів відповідали вимогам та тенденціям сучасної моди.

Слід відзначити, що уроки майстрів в/н 2 навчальних закладів відповідали критеріям проведення уроку виробничого навчання (ДЦППРК, МЦППВ), 4 майстра користувались інформаційно-комунікаційними технологіями, 2 майстра провели активну актуалізацію знань учнів, що дає змогу підвищити ступінь активності учнів, діалогічною формою навчання при показі прийомів користувались 5 майстрів, високою педагогічною технікою (темп мови, дикція, емоційність викладу, точність використання спецтермінології, культура міжособистісного спілкування, прийоми впливу на учнів) володіють 3 майстра.

Разом з тим є суттєві недоліки у проведенні уроків:

- майже у всіх конкурсантів питання актуалізації не відповідали тематиці уроку;
- зміст та характер запитань носили відтворювальний характер (проблемні питання та питання на причинно-наслідковій зв'язки застосували лише чотири майстра);
- при актуалізації були обрані нераціональні форми організації навчально-пізнавальної діяльності (як правило використовували лише усне опитування);
- майже всі майстри мотиваційний аспект уроку не висвітлили (окрім ДЦППРК, МЦППВ);
- 60 % конкурсантів взагалі не провели закріплення знань учнів і не видали денне завдання;
- три конкурсанти не звертали увагу учнів на інструкційно-технологічну документацію;

- на етапі показу прийомів 20% майстрів не використовували діалог-пояснення, що призводить до низької реалізації міжпредметних зв'язків та мовної і професійної взаємодії з учнями;

- практично у всіх (окрім ВПУ-55) в матеріалі уроку не продемонстровані нові технології обробки, нове обладнання та устаткування;

- оцінка уроку майстра в/н Марганецького професійного ліцею була знижена на 50% з причини не відповідності теми уроку, яку підготував майстер, умовам конкурсу.

Переможцями стали:

I місце – Сінельник І.К., майстер в/н МЦППВ

II місце – Тараба О.Є., майстер в/н ДЦППРК

III місце – Тітієвська О.О., майстер в/н КНВЦ

Результати заключних етапів Всеукраїнських конкурсів професійної майстерності серед майстрів в/н системи ПТО:

- з професії «Кухар» - майстер в/н ДЦППРК виборола 3 місце у м. Симферополі

- з професії «Перукар» - майстер в/н ДЦППРК виборола 4 (призове) місце у м.Чернігові. Зал аплодував стоячи, після проведеного уроку Гринь Аллою Володимирівною; члени журі висловили, що вони ще такого уроку не бачили взагалі.

- з професії «Кравець» - майстер в/н МЦППВ посіла 14 місце (не секрет - ми і не сподівалися на перемогу, чесно кажучи «ні з кого було вибрати».

Не повезло в цьому конкурсі ДЦППРК – один майстер, який повинен був представляти заклад на обласному рівні, звільнилась, друга – непередбачено захворіла, а третя – показала непоганий результат – 2 місце (за короткий термін підготовки). Впевнені, що і на Всеукраїнському рівні з професії «Кравець» майстер цього закладу показала б більш високий результат. Тому що в цьому закладі працюють не байдужі люди, до кожної справи в них креативний підхід. І я не боюсь наголосити на те, що це єдиний навчальний заклад в області, в якому завжди йде справжній відбір учасників обласних змагань, як серед учнів, так і серед майстрів в/н. Цей заклад безперечно може виборювати звання «Найкращий професійно-технічний навчальний заклад держави».

Що стосується конкурсів фахової майстерності серед учнів ПТНЗ. У минулому навчальному році відбулися Всеукраїнські конкурси фахової майстерності серед учнів ПТНЗ з професій «Секретар керівника (організації, підприємства, установи)», «Офіціант», «Кравець», «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», «Столяр будівельний».

Під час проведення обласних етапів конкурсів відбулися майстер-класи із застосуванням нових виробничих технологій представниками підприємств області, м. Києва, провідними педпрацівниками ПТНЗ області.

На належному рівні підготували матеріально-технічну базу і організували проведення конкурсів керівники Міжрегіонального вищого професійного училища з поліграфії та інформаційних технологій, Криворізького центру професійної підготовки робітничих кадрів торгівлі та

ресторанного сервісу, Марганецького професійного ліцею, ПТУ- 6, 71 (Макаров В.А., Васильєва В.О., Перепьолкін М.І.,Кальницька Л.М., Лісєєв О.В.,).

В конкурсах взяли участь 38 учнів-випускників ПТНЗ області, які виконували завдання теоретичного та практичного турів, презентували свою професію.

За результатами проведених конкурсів достатній та високий рівень знань з практичної та теоретичної частин показали учні:

1. Міжрегіонального вищого професійного училища з поліграфії та інформаційних технологій, Дніпродзержинського вищого професійного училища, Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею з професії «Секретар керівника (організації, підприємства, установи)».

2. Криворізького центру професійної освіти робітничих кадрів торгівлі та ресторанного сервісу, Західно-Донбаського професійного ліцею, Нікопольського професійного ліцею з професії «Офіціант».

3. ВПУ-55, Міжрегіонального центру професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців, Дніпродзержинського центру підготовки та перепідготовки робітничих кадрів, Криворізького навчально-виробничого центру, Західно-Донбаського професійного ліцею, Марганецького професійного ліцею з професії «Кравець».

4. Західно-Дніпровського центру професійно-технічної освіти, Апостолівського центру підготовки та перепідготовки робітничих кадрів, Мироліубівського аграрного професійного ліцею, Царичанського аграрного професійного ліцею, Межівського професійно-технічного училища, ПТУ-79 з професії «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва».

5. ПТУ-6, Західно-Донбаського професійного ліцею, Нікопольського професійного ліцею з професії «Столяр будівельний».

Недостатній рівень знань за результатами проведених конкурсів з практичної та теоретичної частин показали учні Криворізького центру професійної освіти, Дніпродзержинського центру підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту, Солонянського професійного аграрного ліцею, ПТУ-81, 88 з професії «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва».

Учасники конкурсів презентували професії, ствердили їх значущість на ринку праці. Творчо підійшли до розробки презентацій учні Міжрегіонального вищого професійного училища з поліграфії та інформаційних технологій, ВПУ-55, 75, Дніпродзержинського вищого професійного училища, Дніпродзержинського центру підготовки та перепідготовки робітничих кадрів, Західно-Дніпровського центру професійно-технічної освіти, Апостолівського центру підготовки та перепідготовки робітничих кадрів, Криворізького центру професійної освіти робітничих кадрів торгівлі та ресторанного сервісу, Західно-Донбаського професійного ліцею, Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею, Нікопольського професійного ліцею, ПТУ-6, 81, Межівського

професійно-технічного училища. Учасники інших ПТНЗ поставилися до цього питання не досить відповідально.

Всі зазначені заклади взяли участь у відповідних за фахом змаганнях, окрім ВПУ-17 у змаганнях офіціантів із-за хвороби учня.

Аналіз результатів засвідчив, що в окремих навчальних закладах I етапи конкурсів не проводилися взагалі або проводилися на низькому рівні. Рівень професійної підготовки учнів у непрофільних ПТНЗ значно нижчий ніж в профільних. Причиною цього є невідповідність вимогам держстандартів організації виробничого навчання, недостатній рівень професійної кваліфікації майстрів виробничого навчання та слабка матеріально-технічна база.

За спільним рішенням журі та оргкомітету II етапу Всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед учнів випускних груп визнано переможців з професій:

«Секретар керівника (організації, підприємства, установи)»

I місце – Сеїдова Анастасія – Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій

II місце – Каленко Марина – Дніпродзержинське вище професійне училище

III місце – Виноградов Владислав – Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей

«Офіціант»

I місце – Гудкова Юлія – Криворізький центр професійної освіти робітничих кадрів торгівлі та ресторанного сервісу

II місце – Кондратюк Вікторія – Нікопольський професійний ліцей

III місце – Рибак Вікторія – Західно-Донбаський професійний ліцей

«Кравець»

I місце – Губернаторов Володимир – ВПУ-55

II місце – Коржова Ганна – Дніпродзержинський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів

III місце – Бурштинська Альона – Марганецький професійний ліцей

«Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва»

I місце – Манеляк Микола – Апостолівський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів

II місце – Несвітський Олег – Мирнолюбівський аграрний професійний ліцей

III місце – Цись Михайло – Царичанський аграрний професійний ліцей

«Столяр будівельний»

I місце – Мамрак Олександр – ПТУ- 6

II місце – Віннік Дмитро – Західно-Донбаський професійний ліцей

III місце – Кротік Ілля – Нікопольський професійний ліцей

Переможці II етапу конкурсів взяли участь у заключному. На підставі спільного рішення організаційного комітету і журі Всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед учнів ПТНЗ вибороли з професій:

- «Секретар керівника (організації, підприємства, установи)» - 9 місце
- «Офіціант» - 12 місце
- «Кравець» - 12 місце
- «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва» - 15 місце
- «Столяр будівельний» - 23 місце.

Результати участі учнів ПТНЗ області у конкурсах засвідчили не тільки про недоліки у професійній підготовці, але і в психологічній. Дуже прикро, вже другий рік ми не маємо призових місць. І якщо учні показують непогані результати, то з психологічної сторони – вони зашорені, бояться зробити крок у той чи інший бік, звернутися до члена журі. А якщо учень бачить, що хтось випереджає його, то тут вже повна паніка, а звідси і результат.

Виходячи з вищевикладеного, пропонуємо в навчальних закладах:

1. Проаналізувати результати участі учасників конкурсів на педрадах, засіданнях методичних комісій

2. Забезпечити розстановку кадрів відповідно до тарифікаційних вимог та сприяти підвищенню кваліфікаційного рівня педагогічних працівників через проведення майстер-класів з інноваційних технологій на виробництві

3. Сприяти оновленню матеріально-технічної бази із зазначених професій.

4. Здійснити відповідні заходи щодо покращення організації та проведення I етапу Конкурсів у навчальних закладах, якісної підготовки візитної картки – презентації «Мій навчальний заклад».

5. Залучати учнів ПТНЗ області до участі у майстер-класах від провідних фахівців відповідних галузей.

6. Вжити заходів щодо створення умов для розвитку професійної майстерності учнів ПТНЗ, співпраці з роботодавцями, благодійними організаціями, фондами, громадськістю тощо.

Наказом МОН України від 03.06.2013 № 669 затверджено Положення про Всеукраїнський конкурс професійної майстерності серед майстрів в/н системи ПТО (короткий аналіз).

Наказом МОН України від 24.07.2013 № 1036 оголошено Всеукраїнський конкурс професійної майстерності серед майстрів в/н системи ПТО з професії «Офіціант», який відбудеться з 7 до 11 жовтня 2013 року на базі Черкаського вищого професійного училища. У навчальних закладах I етап провести до 13 вересня, II етап в проекті десь 24-25 вересня. Не чекаючи наказу ДОН ОДА щодо проведення II етапу цього конкурсу, ви вже можете готуватися – умови Всеукраїнського є, за такими ж буде проводитися і обласний етап. У конкурсі беруть участь всі майстри в/н з професії «Офіціант» - є групи на випуску чи нема. Ліцензію на підготовку кваліфікованих кадрів навчальний заклад має, педагогічні кадри є, то ж, будь ласка, готуйтеся до участі у конкурсі.

З нашої сторони вже розпочалася підготовка до конкурсу – 20 серпня на базі НМЦ ПТО проведено семінарське заняття для майстрів в/н з проведення уроку виробничого навчання. Наступне заплановано на 10 вересня ц.р.

Отримано наказ МОН України від 14.08.2013 № 1167 «Про внесення змін до Порядку (умов) проведення III етапу Всеукраїнського конкурсу профмайстерності серед майстрів в/н системи ПТО з професії «Офіціант» у 2013-2014 н.р.». Змін великих немає, але все ж таки ознайомтеся.

І також надійшов з МОН України лист від 22.08.2103 № 1/9-567 «Щодо організації Всеукраїнських конкурсів фахової майстерності у 2013-2014 н.р.». Заплановано проведення 5 конкурсів фахової майстерності серед учнів ПТНЗ:

- вперше, слюсар з ремонту рухомого складу на базі Козятинського міжрегіонального вищого професійного училища залізничного транспорту Вінницької області

- слюсар з ремонту автомобілів на базі Центру ПТО № 3 м. Харкова

- кухар – Рівненського торгово-професійного ліцею

- тракторист-машиніст с/г виробництва – Новосвітлівського професійного аграрного ліцею Луганської області

- маляр – Подільського центру ПТО Хмельницької області.

Професії визначені. Готуємося заздалегідь і ретельно.

Нехай цей рік буде врожайним для всіх нас на перемоги. Бажаю всім міцного здоров'я, наснаги, успіхів у змаганнях.

Здійснення моніторингу головних напрямків діяльності ПТНЗ та організації виробничої практики учнів в умовах виробництва за вимогами Міністерства освіти і науки України

На виконання Національного плану дій щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», завдань Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки, наказу Міністерства освіти і науки від 17.06.2013 № 772 про затвердження орієнтовних критеріїв оцінювання діяльності дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів в Україні вибудовується система прогностичного аналізу діяльності навчальних закладів всіх сфер освітньої галузі.

Досвід країн Європейського Союзу свідчить, що для досягнення результативності та ефективності системи професійно-технічної освіти необхідно проводити значну кількість досліджень стану та змін, що відбуваються на ринку праці. В результаті визначаються професії, які користуватимуться попитом роботодавців, а також професії, з яких кадрів підготовлено більше, ніж реально потребує ринок праці.

Для виправлення цієї ситуації в регіонах України необхідно створювати відповідні структури та підрозділи, які будуть системно займатися моніторингом та прогнозуванням щодо поточних та перспективних потреб ринку праці у кваліфікованих робітниках і кваліфікаційних вимог до них з боку роботодавців.

В Україні широкого запровадження моніторингових досліджень галузі професійно-технічної освіти сприяли міжнародні проекти ЄС «Підвищення ефективності управління системою ПТО на регіональному рівні в Україні», українсько-канадський проект «Децентралізація управління професійним навчанням в Україні» та проект Європейського Фонду Освіти «Покращення системи професійно-технічної освіти шляхом прогнозування та адаптування вмінь і навичок, соціального партнерства й удосконалення використання ресурсів».

У рамках названих проектів за допомогою зарубіжних та українських фахівців були створені певні інструментарії (критерії) з організації здійснення моніторингу ефективної діяльності професійно-технічних навчальних закладів.

ПТО Дніпропетровської області була пілотною у названих проектах і мала можливість однією із перших створити при навчально-методичному центрі ПТО нову структуру - інформаційно-аналітичний центр, який з 2007 року функціонує і проводить моніторингові дослідження з таких головних напрямків:

- ◎ Якість професійної підготовки
- ◎ Аналіз кадрового забезпечення ПТНЗ
- ◎ Аналіз ринку праці
- ◎ Комп'ютеризація та інформаційне забезпечення ПТНЗ.

1. Якість професійної підготовки

Для визначення рівня підготовки кваліфікованих робітників в ПТНЗ області по завершенню навчання згідно встановлених термінів за робочими навчальними планами інформаційно-аналітичний центр узагальнює наступні матеріали моніторингу:

- аналіз державної кваліфікаційної та підсумкової атестації;
- щорічно протягом грудня – січня проводиться анкетування випускників ПТНЗ та роботодавців з метою дослідження професійної адаптації молодих робітників на виробництві та визначення рівня соціального партнерства між навчальними закладами та підприємствами - замовниками кадрів;
- щорічно протягом квітня-червня згідно з наказом МОН від 31.01.11р. № 61 «Про проведення моніторингового дослідження стану і розвитку ПТО» здійснюється моніторинг функціонування ПТНЗ за визначеними МОН анкетними дослідженнями.

2. Аналіз кадрового забезпечення ПТНЗ

Щорічно за визначеними критеріями НМЦ ПТО проводить моніторинг діяльності ПТНЗ з наступних напрямків:

- аналіз тарифікації педагогічних працівників з метою приведення у відповідність займаним посадам ;
- якісний склад педагогічних працівників ПТНЗ за розробленою НМЦ ПТО комп'ютерною програмою «Якісний склад педагогів ПТНЗ», яка дає повну достовірну інформацію про кожного педагогічного працівника професійно-технічного навчального закладу Дніпропетровської області за 25 показниками, головними з яких є рівень освіти, займана посада, педагогічний стаж, кваліфікаційний рівень (категорія), проходження атестації, курсів підвищення кваліфікації, стажування, наявність власних педагогічних розробок, рівень володіння комп'ютером, педагогічні нагороди.

3. Аналіз ринку праці

Інформаційно-аналітичний центр один раз на півріччя (станом на 01.01 та 01.07) здійснює моніторинг ринку праці за статистичними даними обласного центру зайнятості. Для керівників ПТНЗ надаються рекомендації щодо корегування дій співпраці педагогічних колективів із соціальними партнерами, регіональними службами зайнятості, органами місцевого самоврядування з питань формування державного замовлення, ефективного використання потужності навчальних закладів.

4. Комп'ютеризація та інформаційне забезпечення ПТНЗ

Протягом року щоквартально ІАЦ проводиться моніторинг з питань:

- Ведення і заповнення веб-сайтів ПТНЗ;
- Обмін інформації електронною поштою;
- Створення електронних засобів навчання;
- Позиціонування сфери ПТО в інформаційному веб-середовищі.

НМЦ ПТО з 2004 року розроблено 7 комп'ютерних програм (Баз даних), які щорічно використовується при моніторингу діяльності ПТНЗ з різних напрямків :

1. Якісний склад педагогів ПТНЗ;
2. Інформаційна картка ПТНЗ;
3. Аналіз прийнятого контингенту учнів ПТНЗ;
4. Облік учнів пільгових категорій ПТНЗ;
5. Облік учнів ПТНЗ з обмеженими можливостями;
6. Учні ПТНЗ з багатодітних сімей;
7. Паспорт бібліотеки ПТНЗ.

Дані програми пройшли апробацію з впровадження в навчальних закладах області та успішно використовуються в системі профтехосвіти інших регіонів України.

Для доведення до керівників, педпрацівників ПТНЗ області інформації про проведену аналітичну діяльність з головних напрямків діяльності та наданих відповідних рекомендацій на сайті НМЦ ПТО у Дніпропетровській області створено окремих розділ «Моніторингові дослідження», де розміщується інформація у розрізі напрямків та років проведення моніторингових досліджень .

У новому 2013-14 навчальному році обласна методична служба ПТО ставить за мету крім визначених МОН, департаментом освіти і науки аналітичних звітів , яка надходять від ПТНЗ області, провести моніторинг організації виробничої практики учнів ПТНЗ в умовах виробництва. Проведення даного моніторингу визначено листом МОН України від 08.11.12р. № 1/9-820 «Щодо подання інформаційної картки ПТНЗ», де станом на 1 жовтня кожен навчальний заклад повинен надати узагальнену інформацію за визначеними МОН критеріями . НМЦ ПТО з цієї метою доопрацював табличні дані у програмі Excel, а також переопрацював комп'ютерну програму НМЦ ПТО «Інформаційна картка ПТНЗ», яка надає можливість оперативно зібрати та узагальнити дану інформацію по кожному навчальному закладу так і по області в цілому. У Комп'ютерній програмі можна буде деталізувати інформацію у розрізі підприємств-замовників кадрів з наступних питань:

- Перелік професій, за якими здійснюється підготовка учнів (слухачів);
- Обсяги державного замовлення на підготовку робітничих кадрів;
- Кількість робочих місць для проходження виробничої практики учнями ПТНЗ;
- Кількість робочих місць для проходження стажування майстрів в/н та викладачів;
- Працевлаштування випускників ПТНЗ згідно з угодами.

До 20 жовтня поточного року ПТНЗ області необхідно надати нам достовірну інформацію за вимогами МОН про подання «Інформаційної картки ПТНЗ» , відповідний лист ДОіН буде надано додатково.

Узагальнений моніторинг буде використано департаментом освіти і науки облдержадміністрації у наступних напрямках:

- при формуванні державного замовлення на підготовку робітничих кадрів на 2014 рік;
- при ліцензуванні нових професій до потреб роботодавців ;
- покращенні якісного складу педпрацівників ПТНЗ через систему підвищення кваліфікації та стажування педагогів в умовах сучасного виробництва;
- визначенні управлінських дій щодо зміни мережі, перепрофілювання навчальних закладів , створенні центрів сучасних виробничих технологій на базі ПТНЗ, інших заходів управлінського впливу на діяльність сфери ПТО .